

Symposium Evropský katalog seriálů

Organizátory akce European Serials Catalogue Symposium byly Österreichische Ost- und Südosteuropa-Institut, Vídeň, Österreichische Nationalbibliothek, Vídeň a Univerzitná knižnica, Bratislava. Symposium se konalo v Oratoriu Rakouské národní knihovny ve Vídni ve dnech 22.-23. dubna 1999. Účastnilo se ho 23 delegátů z 10 států: České republiky, Chorvatska, Itálie, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Německa, Rakouska, Slovenska a Slovinska.

Program jednání:

- Mezinárodní rozvoj seriálů - definice seriálu, pravidla popisu, standardy, souborné katalogy
- Současný stav ZDB (Zeitschriftendatabank)
- Současný stav ÖZZDB (Die Österreichische Zeitungs- und Zeitschriftendatabank)
- Spolupráce mezi ZDB a ÖZZDB
- Zpracování seriálů, souborné katalogy seriálů včetně dodávání dokumentů v zemích jednotlivých účastníků symposia - současný stav a výhled do budoucna
- Projekt CASA (Co-operative Archive of Serials and Articles)
- Diskuse ke konceptu a cílům projektu evropského souborného katalogu periodik:
 - Shrnutí situace v zemích jednotlivých účastníků symposia, jednotlivé momenty
 - Reálné cíle projektu - za jakých podmínek je reálné sdílení zdrojů

- Technické a technologické problémy: standardy, knihovnické systémy
- Centrální databáze nebo virtuální souborný katalog
- Článkové databáze a možnost zaslání elektronické formy dokumentů
- Úzká spolupráce s centrem ISSN v Paříži
- Otázka financování projektu
- Název projektu

Na závěr jednání symposia byl ze čtyř návrhů názvu projektu zvolen název: **ESCO - European Serials Catalogue Option**.

Základním cílem projektu ESCO je vytvoření evropského souborného katalogu seriálů s využitím stávajícího německého a rakouského souborného katalogu seriálů (ZDB a ÖZZDB) jako katalogizačního a informačního zdroje pro:

1. sdílení záznamů seriálů
2. poskytování meziknihovnických služeb
3. zprostředkování elektronických dokumentů (článků v časopisech)

Mezi oběma výše uvedenými soubornými katalogy existuje úzká spolupráce, ÖZZDB pravidelně stahuje ze ZDB bibliografické záznamy, aby tak byla ušetřena práce rakouských katalogizátorů.

Od 1. října 1997 byl v rámci německého souborného katalogu ZDB s využitím článkové databáze JADE spuštěn systém elektronického zaslání časopiseckých dokumentů, který je známý pod zkratkou JASON (Journal Articles Sent on Demand).

Evropský souborný katalog seriálů by se měl stát základnou pro obdobnou spolupráci rozšířenou na země střední a východní Evropy.

Je pochopitelné, že snaha vzájemně sdílet záznamy seriálů vnucuje myšlenku vytvoření jedné centrální databáze, avšak většině účastníků symposia se jeví budování takové báze jako nereálné. Správa centralizovaného evropského souborného katalogu, udržení jeho aktuálnosti i informační hodnoty by byly nesmírně obtížné.

Pokračující diskuse se logicky týkala možnosti tvorby virtuálního (distribuovaného) evropského souborného katalogu. S využitím protokolu Z3950 je možné provádět paralelní vyhledávání v heterogenním databázovém prostředí, avšak virtuální souborný katalog neumožňuje sdílenou katalogizaci.

Další reálnou možností je stanovit rozsáhlé báze ZDF a ÖZZDB jako základní báze, kde uživatel vyhledává a v případě neúspěšného hledání je automaticky přesměrován na adekvátní souborný katalog účastníka projektu ESCO. V souvislosti s celosvětovým trendem směřujícím k mezinárodní spolupráci je třeba si znovu uvědomit, jak důležité je budování kvalitních centralizovaných souborných katalogů na národní úrovni.

Bylo konstatováno, že výběr způsobu budování souborného katalogu je sice otázka dosti zásadní, avšak není nezbytné na prvním jednání o projektu ESCO dojít

k definitivnímu závěru. V první řadě je nezbytné říci, zda o takovou spolupráci je skutečně zájem a poté zmapovat možnosti jednotlivých účastníků projektu s důrazem na vytypování sjednocujících faktorů, které objektivně existují: používají ISBD(S), AACR, UNIMARC, využívají záznamy z ISSN compactu.

Účastníci symposia přijali se zájmem informaci, že Národní knihovna ČR zpracovala ve spolupráci s českými a moravskými knihovníky instrukci, která určuje obsah a strukturu záznamu tištěných seriálů v souborném katalogu, a že tato instrukce se stala závazným standardem pro všechny účastníky souborného katalogu.

Projekt ESCO předpokládá velmi úzkou spolupráci s centrem ISSN v Paříži. Bylo konstatováno, že v praxi působí velké problémy skutečnost, že různé verze téhož seriálu:

- seriál v tištěné podobě
 - seriál v elektronické podobě přístupný na internetu
 - seriál na CD-ROM
- musí mít vlastní ISSN.

Projekt ESCO vychází z toho, že ve střední a východní Evropě existují státy, které mají souborné katalogy pouze v klasické podobě nebo je nemají vůbec (z účastníků symposia např. Chorvatsko, Lotyšsko). Pokud budování svých elektronických souborných katalogů zahájí s ohledem na evropský souborný katalog, získají podmínky ke kvalitní spolupráci. V současné době však budou pouze pasivními účastníky projektu ESCO.

Na závěr symposia byla otevřena otázka financování projektu ESCO. Bylo konstatováno, že bude vhodné podat žádost o finanční podporu projektu Open Society Found, která je nakloněna nadnárodním projektům. Jako další možnost získání finančních prostředků byla zmíněna Mellon Foundation.

Závěr

Organizátoři akce vytvoří stručné dvoustránkové shrnutí závěrů symposia jako základní osnovu připravovaného projektu včetně specifikace diskutovaných technologických detailů a rozešlou jej všem účastníkům k připomínkování.

V první fázi, k nastartování projektu, je nezbytná skupina tak, jak se sešla. V další fázi, kdy je třeba technologické detaily vyzkoušet v praxi, je však nutné vytvořit také expertní tým, aby se nevycházelo ze zkušeností třeba jen jednoho člověka ve skupině.

Cílem symposia nebylo stanovit přesná pravidla pro budování evropského souborného katalogu seriálů, ale zmapovat situaci a možnosti v jednotlivých zemích, nastínit reálné možnosti spolupráce, diskutovat o předpokládaných problémech a vytypovat potenciální finanční zdroj. Tyto cíle byly splněny.

Gabriela Krčmařová
Národní knihovna ČR